

SŁOWA UCZĄ, PRZYKŁADY POCIĄGAJĄ – CZYTELNICTWO NAUCZYCIELI

pod redakcją naukową

**Marty Ślusarek
i Krzysztofa Piekuta**

SŁOWA UCZA,
PRZYKŁADY
POCIĄGAJĄ

NOWE OGÓLNOPOLSKIE FORUM BIBLIOTEK PEDAGOGICZNYCH

SŁOWA UCZĄ, PRZYKŁADY POCIĄGAJĄ

CZYTELNICTWO NAUCZYCIELI

POD REDAKCJĄ NAUKOWĄ
MARTY ŚLUSAREK
I KRZYSZTOFA PIEKUTA

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

Kraków 2026

© Copyright by Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
and individual authors, 2026

© Copyright by Księgarnia Akademicka

Recenzent

dr Agnieszka Fluda-Krokos
prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk

Opracowanie redakcyjne

Weronika Lachowicz

Projekt okładki i logo

Adrian Idzik

Autor fotografii na okładce: TrueCreatives, źródło: www.canva.com.pl

ISBN 978-83-8368-475-8 (druk)

ISBN 978-83-8368-476-5 (PDF)

<https://doi.org/10.12797/9788383684765>

Publikacja sfinansowana ze środków przeznaczonych na działalność statutową

KSIĘGARNIA AKADEMICKA Sp. z o.o.

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

Spis treści

Wstęp	7
Zofia Zasacka , W poszukiwaniu satysfakcji i ciekawości. Nauczyciele i uczniowie jako czytelnicy	11
Dagmara Kawoń-Noga , Aktywność czytelnicza nauczycieli w świetle badań Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu	33
Justyna Gajdziszewska , Między biblioteką a klasą – kreatywne spotkania z lekturą	53
Aleksandra Błazewicz , Biblioteka pełna energii – o rozwijaniu pasji do czytania wśród młodych sportowców. Organizacja inicjatyw czytelniczych w szkole podstawowej.....	63
Paweł Marchel , Storytelling w promocji czytelnictwa. Jakie elementy zawiera angażująca opowieść?	83
Barbara Szczepaniak , Każdy dzień niesie swoje dary – czytanie Japonii	101
Elżbieta Mieczkowska , Działania Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej im. Karola Wojtyły w Elblągu na rzecz promocji czytelnictwa wśród Polaków poza granicami kraju	109
Agnieszka Kownatka-Ruszkowska , Dlaczego czytać literaturę young adult?	125
Sylwia Sawicka , Projekt „Zaczytana Warmia”. Wsparcie – współpraca – inspiracje	135
Anna Lisiecka, Aldona Zimna , Wspieranie czytelnictwa wśród młodych odbiorców na przykładzie PBP Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu. Przegląd inicjatyw	143
Indeks nazwisk	157

Wstęp

Spółeczny problem czytelnictwa jest cyklicznie podnoszonym tematem w polskiej debacie publicznej. Dzieje się tak m.in. za sprawą regularnych badań Biblioteki Narodowej prowadzonych od 1992 roku. Polscy publicyści rokrocznie z zatoroskaniem komentują ich wyniki¹, które nieprzerwanie od co najmniej kilkunastu lat wskazują na utrzymujący się poziom (*circa*) 40% pozytywnych deklaracji respondentów².

Jako społeczeństwo w szczególności zatoroskani jesteśmy natomiast o czytelnictwo wśród młodzieży³, zwłaszcza w ostatnich latach, gdy nowe formy kultury popularnej zatoczyły szerokie kręgi wśród mas nastolatków, a w środowisku informacyjnym funkcjonuje ogromna liczba fake newsów. Zaniepokojenie o przyszłość najlepiej wyrażają liczne kampanie społeczne i medialne⁴, poradniki oraz teksty mówiące o konieczności kształtowania odpowiedzialnej postawy bazującej na autorytatywnych

¹ *Kryzys czytelnictwa w Polsce? Dane nie pozostawiają złudzeń*, Polskie Radio 24, 28.04.2026, [online] <https://polskieradio24.pl/arttykul/3679723,kryzys-czytelnictwa-w-polsce-dane-nie-pozostawiaja-zludzen> – 9 V 2026.

² R. Chymkowski, I. Koryś, Z. Zasacka, *Stan czytelnictwa książek w Polsce. Komunikat*, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2026, s. 1-2, [online] <https://www.bn.org.pl/download/document/1775495746.pdf> – 9 V 2026; por. D. Michalak, I. Koryś, J. Kopeć, *Raport: Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku: wstępne wyniki*, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2016, s. 13, [online] <https://www.bn.org.pl/download/document/1535442905.pdf> – 9 V 2026.

³ J. Dobkowska, B. Rojek, M. Skowera, *Czyta(nie)? Jak wspierać czytelnictwo młodych w dobie rewolucji cyfrowej*, Warszawskie Obserwatorium Kultury, Warszawa 2025, s. 3-5, [online] <https://wok.art.pl/wp-content/uploads/2025/08/czytanie-raport-przewodnik-dostepny-gotowy.pdf> – 11 V 2026.

⁴ *Media publiczne łączą siły w walce z dezinformacją*, Ministerstwo Cyfryzacji, 07.05.2026, [online] <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/media-publiczne-lacza-sily-w-walce-z-dezinformacja> – 11 V 2026.

źródłach⁵. Sformułowanie wyrażone w tytule konferencji streszcza powszechne odczucie o niewątpliwym związku postaw czytelniczych nauczycieli z poziomem zainteresowania uczniów książką.

Kultura czytelnicza nauczycieli pozostaje jednak martwym polem dla badawczego spojrzenia osób śledzących stan czytelnictwa w naszym kraju. W pewien sposób naprzeciw próżni w tej tematyce wyszła Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, czyniąc czytelnictwo nauczycieli punktem wyjściowym rozważań i dyskusji podczas IX Nowego Ogólnopolskiego Forum Bibliotek Pedagogicznych odbywającego się w dniach 12-13 czerwca 2025 roku, czego wyraz stanowi niniejsza monografia.

W pierwszym z przedstawionych artykułów, którego autorką jest Zofia Zasacka, odnaleźć można rozległą analizę związków preferencji czytelniczych nauczycieli polonistów z budowaniem ciekawości literackiej uczniów. Autorka zaprezentowała wyniki sondażu ukazującego warunki kultury czytelniczej wspomnianej grupy zawodowej i odniosła je do wniosków płynących z badania przeprowadzonego na społeczeństwie ogólnopolskim.

W sposób analityczny temat poruszyła także Dagmara Kawoń-Noga, która omówiła wyniki autorskich badań czytelniczych przeprowadzonych w środowisku oświatowym województwa opolskiego. Nakreśliła wybrane wskaźniki postaw czytelniczych nauczycieli, takie jak np. indywidualne preferencje lekturowe lub poczucie powinności zawodowej.

Z pozycji praktyka wypowiedziała się natomiast Justyna Gajdziszewska opisująca w swoim tekście propozycje opracowane z myślą o współczesnych potrzebach dydaktyki polonistycznej. Wskazała ona na zmianę paradygmatu w kształceniu literackim oraz zaproponowała szereg metod aktywizujących i innowacji mogących przyczynić się do aktualizacji podejścia i umiejętności nauczycieli. Ponadto przedstawione przez nią środki i sposoby nauczania służyć mają poprawieniu efektywności pracy pedagogów, co w dalszej perspektywie może przełożyć się na wzrost satysfakcji ich uczniów.

W tekście Aleksandry Błażewicz przedstawiono praktyczny punkt widzenia nauczycielki pracującej w bibliotece szkolnej placówki oświatowej o profilu sportowym. Opowiada on o wdrożonych przez autorkę formach promocji literatury oraz sposobach współpracy obliczonych na włączanie nauczycieli, rodziców i uczniów w życie wspólnoty czytelniczej Szkoły Podstawowej nr 91 im. Janusza Kusocińskiego w Krakowie.

Artykuł Pawła Marchela skupia się na możliwościach, które stwarza bibliotekarzom praktyka storytellingu. Autor wykorzystując baśń Hansa Christiana Andersena *Dziewczynka z zapałkami*, przedstawił omawianą technikę jako potencjalnie atrak-

⁵ *Jak przeciwdziałać dezinformacji? Poradnik (nie tylko) dla administracji publicznej*, NASK, 17.12.2024, [online] <https://www.nask.pl/magazyn/jak-przeciwdzialac-dezinformacji-poradnik-nie-tylko-dla-administracji-publicznej> – 11 V 2026.

cyjne narzędzie umożliwiające wzrost zaangażowania emocjonalnego czytelników oraz pozwalające zwiększyć atrakcyjność oferty bibliotecznej.

Referat Barbary Szczepaniak jest szczególnym świadectwem nauczyciela-czytelnika, który swoje osobiste zainteresowania i lektury wykorzystuje do tworzenia i prowadzenia zajęć warsztatowych. Autorka omówiła inspirujące ją książki o walorach terapeutycznych. Dostrzegając konstruktywny potencjał współczesnej literatury japońskiej, podkreśliła jej zdolność do wzbudzania empatii i budowania wrażliwości międzykulturowej potrzebnej do odpowiedzialnego wykonywania zawodu nauczyciela.

Tekst Elżbiety Mieczkowskiej to relacja z działań podejmowanych na rzecz promocji czytelnictwa wśród Polonii zamieszkującej Litwę i zachodnią Ukrainę. Omówiono w niej inicjatywy podejmowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi na terenie Wileńszczyzny oraz on-line z pomocą Ogólnoukraińskiego Centrum Metodycznego Nauczania Języka i Kultury Polskiej w Drohobyczu. Korzystając z przykładów popartych doświadczeniem, przybliżono także okoliczności i warunki związane z pozyskaniem przez Warmińsko-Mazurską Bibliotekę Pedagogiczną im. Karola Wojtyły w Elblągu środków na tę działalność.

Wystąpienie Agnieszki Kownatki-Ruszkowskiej przybliżyło z kolei kwestię kontrowersji związanych z polską literaturą gatunku young adult. W odwołaniu do wybranych przez siebie książek młodzieżowych autorka wymieniła najgroźniejsze – jej zdaniem – pułapki i najbardziej wyraziste przykłady niestosowności zawartych w prozie skierowanej do młodych dorosłych, na które bibliotekarze powinni zwracać uwagę, nabywając nowe książki i udostępniając księgozbiory.

Sylwia Sawicka w swoim tekście przedstawiła główne cele przyświecające projektowi „Zaczytana Warmia” i wymieniła działania podjęte przez Warmińsko-Mazurską Bibliotekę Pedagogiczną im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie na rzecz wsparcia nauczycieli w propagowaniu czytelnictwa wśród uczniów.

Ostatni artykuł w tomie, napisany przez Annę Lisiecką i Aldonę Zimną, opowiada o formach wsparcia czytelnictwa młodzieży na przykładzie pracy Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu. Przybliżyła on koncepcję biblioteki pedagogicznej jako miejsca, które nie tylko daje możliwość obcowania z literaturą, ale także rozwija zainteresowania czytelnicze oraz wspiera rozwój intelektualny i świadomość społeczną użytkowników.

Opisane teksty zademonstrowały różnorodne sposoby patrzenia na nauczycieli, na ich nawyki czytelnicze i praktyki lekturowe oraz na wykonywaną przez nich pracę. Jednakże najistotniejszym wnioskiem, który przyniosło IX NOFBP, jest sformułowanie potrzeby dalszego przyglądania się kulturze czytelniczej kadry pedagogicznej w naszym kraju. Mamy nadzieję, że niniejsza monografia zaowocuje rozważaniami nad omawianą w niej kwestią i skłoni do zainteresowania się tym, co i w jaki sposób czytają ludzie odpowiedzialni za kształtowanie kolejnych pokoleń.

ZOFIA ZASACKA

Biblioteka Narodowa

W poszukiwaniu satysfakcji i ciekawości

Nauczyciele i uczniowie jako czytelnicy

Edukacja szkolna jest w sposób nieuchronny oparta na lekturze tekstów: od krótkich instrukcji, informacji, opisów, przez szersze omówienia i charakterystyki, aż po długie, złożone, wielowątkowe teksty, utwory literackie często zawarte w formie książkowej. Społeczna rola nauczyciela i ucznia wymaga więc czytania, a im więcej lektur z obszaru tematycznego obejmującego określony przedmiot nauczania, tym większy zakres wiedzy i doświadczeń poznawczych czytelnika. Dla kształtowania umiejętności czytelnicy i motywacji sprzyjających czytaniu ważne są wszystkie praktyki czytelnicze, również te pozaszkolne, dokonywane poza obowiązkami edukacyjnymi. Uczniowie, którzy czytają książki dodatkowo, w ramach własnego czasu wolnego, osiągają lepsze wyniki w testach oceniających umiejętności rozumienia i interpretacji tekstów, a także lepsze wyniki w nauce¹. Dodatkowo nawyk czytania książek z własnego wyboru i umiejętność odnalezienia satysfakcji z tej czynności pozwala uczniom przezwyciężyć deficyty kulturowe i socjalizacyjne z domu pochodzenia,

¹ Z. Zasacka, K. Bulkowski, *Zaangażowanie w czytanie a osiągnięcia szkolne gimnazjalistów*, „Edukacja” 2015, nr 4(135), s. 107-129; A. Wigfield, J. Guthrie, *Relations for Children's Motivation for Reading to the Amount and Breadth of Their Reading*, „Journal of Educational Psychology” 1997, vol. 89, no. 3, s. 420-432; J. Guthrie, A. Wigfield, J.E. Metsala, K.E. Cox, *Motivational and Cognitive Predictors of Text Comprehension and Reading Amount*, „Scientific Studies of Reading” 1999, vol. 3, no. 3, s. 231-256; S. Yalçın, A. Bayraktar, *Comparison of PISA and PIAAC Participants' Reading Habits and Strategies in Terms of Reading Achievement*, „International Journal of Contemporary Educational Research” 2021, vol. 8, no. 4, s. 158-169.

zmniejszające ich szanse edukacyjne². Czytanie z własnego wyboru, poza obowiązkiem szkolnym, powodowane ciekawością czy potrzebą rozrywki, jest silnie różnicowane przez płeć – dziewczęta czytają dużo częściej, więcej i chętniej, sięgają też po bardziej różnorodne teksty³. Częstsze słabsze wyniki chłopców w zakresie umiejętności czytelniczych mogą być kompensowane właśnie dzięki czytaniu dla przyjemności. Pojawiają się też sygnały z badań empirycznych śledzących postawy czytelnicze uczniów, świadczące o osłabieniu motywacji czytelniczych wśród uczniów wraz z ich wiekiem, a także w ciągu ostatnich lat; spadek ten jest szczególnie widoczny wśród chłopców⁴. Wskazana jest więc uważność nauczycieli, zwłaszcza w kontekście rozwijania ciekawości uczniowskiej uruchamiającej motywację czytelnicze. Czytanie, jako bardziej angażujące, wymagające większego skupienia niż oglądanie i słuchanie, szczególnie w dobie wszechobecnych mediów cyfrowych, wymaga więcej wysiłku, aby mogło konkurować z innymi zajęciami, zwłaszcza odbywającymi się w czasie wolnym. Potrzebne są rozwinięte motywacje czytelnicze, aby podjąć ten wysiłek⁵. Decydujące są motywacje wewnętrzne⁶, którym towarzyszy przekonanie, że czytanie jest interesującym i atrakcyjnym zajęciem. To właśnie ciekawość dotycząca samego tekstu, antycypowana przyjemność, jakiej może dostarczyć lektura, są podstawą budującą motywacje wewnętrzne. A więc nie tylko lektura z obowiązku, dla nagrody, stopnia, wyniku z testu czy pochwały, lecz przede wszystkim związana z zainteresowaniem samym tekstem sprzyja rozwijaniu nawyków czytelniczych, buduje preferencje lekturowe i pozwala pokonać nawet najgrubszy tom powieści⁷. W procesie kształtowania umiejętności odnajdywania satysfakcji z czytania oraz wykorzystywania jej do procesu edukacji kluczowe są wysiłki nauczyciela i codzienne spotkania z uczniami na lekcji szkolnej, pozwalające czytany tekstom nabierać sensów istotnych dla współczesnego dziecięcego i młodzieżowego odbiorcy.

² Z. Zasacka, K. Bulkowski, *op. cit.*

³ G. Ivey, P.H. Johnston, *Engagement with Young Adult Literature: Outcomes and Processes*, „Reading Research Quarterly” 2013, vol. 48, iss. 3, s. 255-275; Z. Zasacka, *Czytelnictwo młodzieży szkolnej 2017*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2020, t. 51, s. 11-242.

⁴ Z. Zasacka, *Czytelnictwo młodzieży szkolnej...*; S. Logan, R. Johnston, *Investigating Gender Differences in Reading*, „Educational Review” 2010, no. 62(2), s. 175-187; C.E. Loh, B. Sun, S. Majid, *Do Girls Read Differently from Boys? Adolescents and Their Gendered Reading Habits and Preferences*, „English in Education” 2020, no. 54(2), s. 174-190.

⁵ R.M. Ryan, E.L. Deci, *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions*, „Contemporary Educational Psychology” 2000, vol. 25, iss. 1, s. 54-67.

⁶ J. Brophy, *Motywowanie uczniów do nauki*, przeł. K. Kruszewski, Warszawa 2012.

⁷ E. Schaffner, U. Schiefele, H. Ulferts, *Reading Amount as a Mediator of the Effects of Intrinsic and Extrinsic Reading Motivation on Reading Comprehension*, „Reading Research Quarterly” 2013, vol. 48, iss. 4, s. 369-385; L. Gambrell, *Seven Rules of Engagement: What's Most Important to Know about Motivation to Read?*, „Reading Teacher” 2011, vol. 65, iss. 3, s. 172-178.

Sytuacja komunikacji czytelniczej⁸, którą w kontekście klasy szkolnej budują interakcje między uczniem a nauczycielem⁹, zależy od udanej współpracy i wzajemnego zrozumienia. Istnieją dowody empiryczne, że brak rutyny, nietypowe i aktywizujące oraz stymulujące metody dydaktyczne mają wpływ na zaangażowanie uczniowskie, a przez to pobudzanie motywacji czytelniczych¹⁰.

Jednocześnie obserwujemy rozdzielenie się preferencji czytelniczych uczniów od obowiązkowych lektur szkolnych¹¹. W odniesieniu do lekcji języka polskiego, szczególnie zależnych od zaangażowania czytelniczego uczniów, pojawia się w związku z tym ważna konkluzja wynikająca z badań czytelnictwa i wskazująca na potrzebę zbliżenia tekstów literackich omawianych w szkole do zainteresowań i potrzeb czytelniczych młodzieży¹². Jednym ze sposobów są nowe odczytania oraz konteksty i odniesienia literackie do utworów z klasycznego kanonu szkolnego¹³. Drugim – dopuszczenie do szkolnego czytania tekstów, po które sięgają sami uczniowie, włączenie uczniów w wybór lektur szkolnych¹⁴, a także trening krytycznego czytania.

Istnieje więc szereg powodów, dla których aktywność czytelnicza nauczycieli – wszystkich, nie tylko uczących języka polskiego – ich preferencje lekturowe, znajomość trendów we współczesnej literaturze czy też orientacja w zainteresowaniach czytelniczych uczniów ma znaczenie w budowaniu ciekawości związanej z czytaniem na lekcjach tekstami. W celu bliższego rozpoznania nauczycielskich predyspozycji do sprostania tym zadaniom prezentuję wyniki dwóch badań poświęconych różnym aspektom nauczycielskich problemów zawodowych oraz postaw czytelniczych. Przedstawione wyniki mają charakter historyczny, bowiem oba badania zostały zrealizowane jeszcze przed pandemią COVID-19, która ujawniła szereg deficytów edukacji szkolnej¹⁵. Jednak jeśli przedstawione w artykule szczegółowe dane procentowe

⁸ B. Chrzastowska, *Polonistyka szkolna w procesie komunikacji literackiej*, „Pamiętnik Literacki” R. 67, 1977, z. 3, s. 113-146.

⁹ *Kompetencje interpersonalne w pracy współczesnego nauczyciela*, red. S.T. Kwiatkowski, D. Walczak, Warszawa 2017.

¹⁰ P. Bordzoł, Z. Zasaćka, *Nauczyciele języka polskiego*, [w:] *Liczą się nauczyciele. Raport o stanie edukacji 2013*, red. M. Fedorowicz, J. Choińska-Mika, D. Walczak, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014, s. 161-185; P. Gąsiorek, B. Zamorska, *Nauczyciel i uczeń w obliczu zagrożenia zombifikacją. Problem motywu i motywacji w perspektywie kulturowo-historycznej*, „Edukacja” 2019, nr 2(149), s. 112-128.

¹¹ Z. Zasaćka, *Spontaniczny kanon lekturowy na lekcji języka polskiego?*, [w:] *Lekcja POLSKI(ego)*, t. 1: *Narracje tożsamościowe w edukacji polonistycznej*, red. A. Gis, K. Koc, M. Kwiatkowska-Ratajczak, M. Wobalis, Poznań 2021, s. 465-485.

¹² G. Schraw, T. Flowerday, M. Reissetter, *The Role of Choice in Reader Engagement*, „Journal of Educational Psychology” 1998, vol. 90, no. 4, s. 705-714.

¹³ G. Tomaszewska, *Przeciw gotowym odpowiedziom. Literatura i dydaktyka literatury w czytelniczych spotkaniach*, Gdańsk 2012.

¹⁴ B.A. Marinak, L.B. Gambrell, S.A. Mazzoni, *Maximizing Motivation for Literacy Learning: Grades K-6*, New York-London 2013.

¹⁵ A. Kania, K. Mucha-Iwaniczko, M. Szumal, *Nauczanie zdalne w dobie pandemii. Wyzwania i doświadczenia edukacji polonistycznej*, Kraków 2020.

dotyczące prezentowanych zjawisk już są nieaktualne, to ukazują skalę opisywanych kwestii oraz trwałe zjawiska mające do dzisiaj swoją kontynuację.

DWA BADANIA CZYTELNICTWA NAUCZYCIELI

W niniejszym artykule prezentuję wyniki dwóch badań empirycznych śledzących postawy czytelnicze nauczycieli języka polskiego i przyczyny ich porażek lub źródeł satysfakcji zawodowych. Pierwszy z nich to sondaż, którego celem było zestawienie aktywności i wyborów lekturowych nauczycieli klas maturalnych z praktykami czytelniczymi osób o podobnych cechach społeczno-demograficznych oraz skonfrontowanie ich z wynikami czytelnictwa realizowanymi na próbie ogólnopolskiej¹⁶. Drugie badanie to część ogólnopolskiego sondażu badającego czytelnictwo młodzieży szkolnej¹⁷, która również dotyczyła zawodowych satysfakcji i trudności nauczycieli języka polskiego oraz orientacji w wyborach i potrzebach czytelniczych własnych uczniów, a także nauczycielskich rekomendacji lekturowych.

POLONISTKI Z KLAS MATURALNYCH

Prezentowany sondaż został przeprowadzony wśród 323 nauczycieli polonistów ze 108 szkół prowadzących zajęcia w klasach maturalnych w roku szkolnym 2016/2017, w szkołach, w których do egzaminu przystąpiło co najmniej 40 uczniów. Szczegółowy opis celów badawczych i metodologii realizacji badania, w tym doboru próby, Dominika Michałak przedstawiła w raporcie *Stan czytelnictwa w Polsce w 2017 roku*¹⁸.

Badani nauczyciele szkół średnich stanowią jednorodną grupę przede wszystkim pod względem wykształcenia i płci¹⁹. Zdecydowana większość ukończyła studia

¹⁶ D. Michałak, *Zawodowi uczestnicy kultury książki. Raport z badania czytelnictwa wśród polonistów uczących w szkołach średnich*, [w:] I. Koryś, D. Michałak, Z. Zasacka, R. Chymkowski, *Stan czytelnictwa w Polsce w 2017 roku*, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2018, s. 76-148.

¹⁷ Z. Zasacka, *Spotkania literackie na lekcji – satysfakcje i porażki zawodowe nauczycieli*, „Polonistyka. Innowacje” 2021, nr 14, s. 123-140.

¹⁸ D. Michałak, *op. cit.* Dobierając próbę celową obejmującą nauczycieli, na której zrealizowano badanie, uwzględniono technika i licea ze wszystkich województw w Polsce, które znalazły się w górnej ¼ albo w dolnej ¼ listy rankingowej wyników matur z języka polskiego. Starano się również wychwycić ewentualne różnice pomiędzy nauczycielami szkół osiągających lepsze i gorsze wyniki. Przebadano także nauczycieli ze wskazanych przez badaczy BN szkół niepublicznych z wysokimi wynikami matur.

¹⁹ *Ibidem*, s. 79-81.

magisterskie. Niewielki był udział mężczyzn w objętej badaniem próbie. Przewagę mają respondenci z ponad 20-letnim stażem. Większość badanych uczyła w liceach, mniejsza część w technikach, co odpowiada jednak proporcjom pomiędzy liczebnością uczniów w obu typach szkół.

Większość badanych (59%) wypełniała kwestionariusz online, pozostali odpowiadali na pytania ankietera w wywiadzie bezpośrednim; wówczas respondenci zostali poproszeni o wymienienie tytułów książek czytanych w ciągu ostatniego roku.

Do porównania wyników wykorzystano dodatkowo ogólnopolski sondaż czytelnictwa zrealizowany przez Kantar dla Biblioteki Narodowej jesienią 2017 roku. W badaniu wzięło udział 3185 osób²⁰. Z tej populacji wyodrębniono grupę porównawczą liczącą 175 osób, do której należały Polki z wykształceniem wyższym w wieku 25-60 lat i aktywne zawodowo.

PRZESZKODY W PRACY DYDAKTYCZNEJ

Według deklaracji badanych nauczycielek uczniowie niechętnie uczą się na lekcjach języka polskiego, a największą przeszkodą w pracy dydaktycznej jest nieczytanie lektur szkolnych oraz pozaszkolnych. Wyzwaniem jest to, by nauka języka polskiego przestała być dla uczniów przykrą koniecznością, a stała się możliwie interesującym zajęciem. Nauczycielki wskazywały jeszcze na brak u maturzystów wyraźnych motywacji do uczenia się, aspiracji i zainteresowania omawianymi tematami. Lektury szkolne są w większości niezrozumiałe i nieciekawe dla uczniów (wykres 1).

Dominika Michalak²¹, analizując wyniki wywiadów z nauczycielkami, skonkludowała, że nieczytanie lektur oraz niechęć uczniów do czytania w ogóle były rzadziej wybieranymi odpowiedziami w wysoko notowanych liceach publicznych, a częściej – w nisko notowanych technikach. Natomiast typ szkoły nie różnicował poczucia satysfakcji nauczycieli z pracy, również przekonania o misji, jaką jest wykonywany zawód. Nauczycielki najczęściej deklarowały, że nie miały większych trudności z brakiem dyscypliny, nieodpowiednim zachowaniem na lekcji czy złymi wynikami uczniów.

²⁰ *Ibidem*, s. 87.

²¹ *Ibidem*, s. 111.

Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych nr 9

MAŁOPOLSKA

INSTYTUCJA
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

<https://akademicka.pl>

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

